

Prof. Dr. Mehmet YÜCESOY ile Söyleşi

Prof. Dr. Ali ÖZDEN

■ Nerede doğdunuz, ilk ve orta öğreniminizi nerede tamamladınız, doğduğunuz ve çocukluğunuzu yaşadığınız dönem hakkında bugün hatırlayabildikleriniz nelerdir?

19.5.1951 tarihinde Başdirek Köyü, Darende, Malatya'da doğdum. Annem hamile iken babam askerdeymiş, büyükbabam babaannemi boşamış, annem babaannemle beraber halamın yanına taşınmak zorunda kalmışlar. Ben babam askerde iken halamın evinde doğmuşum. İlk kardeşim doğum sırasında öldüğü için ben annemin ikinci doğumu ve yaşayan ilk çocuğuyum. Büyükbabam arazi bakımından köyün zenginlerinden idi. Ancak arazi verimsiz olduğu için bizim köyde büyükbabam da dahil hemen herkes ek iş yapmak zorunda idi. Babam büyükbabam, amcam yazın Darende'de tarlalara ne ekilmiş ise onun hasadını yaparlar, güz gelince de Tarsus'ta Okyay Tahin Fabrikasında çalışırlardı. İlkokul Adnan Menderes'in "Köylere Okul Projesi" kapsamında 1958 yılında yapılmış beş sınıfın bir arada eğitim gördüğü bir okuldu. Sonraki yıllarda büyükbabamın ortak aldıkları traktörü iktidar Demokrat Partiye geçince gazyağı tahsisi alamadıkları için buğdayı satamayıp traktörü satılmak zorunda kalmıştı. Büyük Anam köyün ebesi, Salih Hoca köyün imamı (gönüllü maaşsız imam), öğretmenimiz ise köyün en tahsilli insanı ve danışmanı idi. Bize tek hoca olarak müfredatın dışında temizlik, çalışma disiplini, vatan sevgisi, Atatürk sevgisi, tarih bilinci aşıladı. Ayrıca beni okutması için babamı teşvik etti. İlkokul

Hocam Gaffar Gözükar'a minnettarım, kendisine sevgim ve saygım sonsuzdur. Babam da büyükbabam da köyümüzde çok sevilip sayılan herkesin yardımına koşan, olan paralarını esirgmeden muhtaçlar için harcayan insanlardı. Çocuklarına para mal bırakmadılar ama zengin yaşadılar, kendilerini sevdirmeyi başaran, gönülleri çok zengin insanlardı.

İlkokuldan mezun olduğum yıllarda büyükbabam ve amcam köyden Tarsus'a taşınmışlardı, orta okulu önce büyükbabamın sonra halamın yanında Tarsus Cengiz Topel Ortaokulu'nda okudum, liseyi de amcamın yanında Tarsus Lisesi'nde okudum. Merkezi sınava hazırlanmak için büyük dersanenin kitabını komşumuzun 2. sınıftaki oğlu Yaşar Karakaya ile ortak aldık, ben kazanınca notları ona teslim ettim, o da bir yıl sonra ODTÜ'yü kazandı.

■ Siz olsanız orta eğitimin hedefinin ne olmasını isterdiniz?

Orta öğretimin öğrencilerin başarı ve yeteneklerine göre ara eleman yetiştirecek meslek okullarına ve toplumsal ve teknik konulara da üst düzey eleman yetiştirecek üniversitelere öğrenci hazırlayan iki anadal okul ile özel beceri ve yetenek isteyen dalları kapsayan yetenek okullarından oluşmasını isterdim.

■ Tıp eğitiminiz döneminde sizde iz bırakan olaylar nelerdir?

Ben 1969'da Tarsus Lisesi'nden mezun oldum. O yıllarda her üniversite ön kayıt yaparak ayrı ayrı öğrenci kabul eder, ÖDTÜ, İTÜ gibi bazı okullar da merkezi sınav sistemi dışında kendi sınavlarını yaparak öğrenci alırlardı. Büyük bir karmaşa yaşıyordu. Puanlarınız yüksek de olsa bir yere kayıt yaptırdıktan sonra kaydınızı sildirmeden başka bir okula başvurmanız mümkün değildi. Merhum İhsan Doğramacı ön kayıtları diğer üniversitelerden bir ay önce açtı, biz de o zaman çok popüler olan Hacettepe Tıp'a kayıt yaptırırız ümidi ile Ankara'ya koştuk, Hacettepe Tıpın altında Ata Tıp ve Gevher Nesibe Tıp olarak iki tıp tercihi daha vardı, eğitimin bir kısmı Ankara'da, bir kısmı da Erzurum ve Kayseri'de yapılacağı diye not vardı. Ben üç tıpı da işaretledim ve puanım Ata-Tıpı tuttu. O dönemde Hacettepe 250 öğrenci alırken ATA Tıp ve Gevher Nesibe 38 öğrenci alıyordu. Hacettepe'de okuyan Tarsus'lu ağbeylerimize danıştık, tıp eğitimi usta çırak işidir, asistan gibi olacaksınız, daha iyi eğitim alırsınız dediler bende Ata-Tıp'a kaydımı yaptırdım.

Bizim dönemimizde üniversitelerde yoğun siyasal faaliyetler ve maalesef eğitim özgürlüğünü ve faaliyetlerini ciddi biçimde bozan bir anarşi vardı. Pekçok vatansever ve idealist arkadaşımız ve ülkemiz bu fırtınada çok ciddi zarar gördü.

■ Bugünkü tıp eğitimi ile batı standartlarına ulaşmak mümkün olacak mıdır?

Ülkenin standartları ülkenin gelişmişlik ve refah düzeyinden ayrı düşünülemez. Üreten zengin bir ülke olmak ile bilim stan-

dartları yüksek bir ülke olmak paralellik arz etmektedir. Bu birleşik kaplar kanunu gibi bir durumdur. İkisi birlikte gitmek zorundadır. Eğer yönetim ve organizasyondaki sistem bozukluklarını ortadan kaldırılabir, hak eden insanlarımızı küstürmeden yarıştıralırsak ulaşmak istediğimiz çağdaş uygarlık düzeyine şüphesiz daha erken ulaşabiliriz.

Bütün dallarda olduğu gibi tıp eğitiminde de almamız gereken çok mesafe var. Her şeyden önce eğitime ve bilime insanları teşvik edecek, heveslendirecek, eğiticilerimizin ve meslektaşlarımızın itibarını yükseltecek bir anlayışa ihtiyaç olduğu kanısındayım.

■ Bugünkü tıp eğitiminde yaşanan önemli sorunlar var mıdır varsa nelerdir?

Eğitim öğretim dilinden (İngilizce tıp eğitiminin gerekçesini anlayabilmiş değilim) alt yapı eksikliklerine kadar bir dizi sorunumuz var. Bütün tıp fakültelerinde arttırılmış kontenjan sorunları var. Öğrencilerimiz pratik bilgi ve beceriden çok tetsiz çözme becerilerini arttırmaya çalışır konumdadır. TUS sınavı öncesi bir yıl çalışma koşulu getirerek bu sorunu aşabiliriz diye düşünüyorum. Uzmanlık sürelerinin gereksiz şekilde uzatıldığı kanısındayım. Kanımca bütün anadallar üç yıl, yan dallar iki yıl olmalı, doğrudan yan dal uygulanmasından da vazgeçilmelidir. Mecburi hizmet sisteminden vazgeçilip özel durumlar için teşvik sistemi getirilmeli ve tıbbiyelilerin mağ-

duriyetine son verilmelidir. Sayı değil bilgi, beceri, yeni buluşlar ve emek ödüllendirilmelidir. Hem öğretim üyelerimizde hem de öğrencilerimizde ciddi bir motivasyon azalması var ve bu beni geleceğimiz açısından endişelendirmektedir.

■ Akademik gastroenteroloji eğitimi için programlar sizce yeterli midir, iyi bir akademisyen yetiştirmek için olmazsa olmazlar nelerdir?

Eğitimin istediğimiz ve beklediğimiz seviyede olmadığı bir gerçek ancak üniversitelerin donanım, asistan sayısı ve asistan maaşları bakımından daha geride bırakılmış olması benim için en ümit kırıcı ve ivedi olarak düzeltilmesi gereken bir durumdur. Üniversitelere

sadece YÖK'ün değil Cumhurbaşkanımızın, Başbakanımızın, Bakanlarımızın, Türk kamuoyunun hak ettikleri ilgi ve desteği artırarak göstermelerinin şart olduğu kanısındayım.

■ **Uzmanlık eğitimi için hazırlanan eğitim programları yeterli midir, bu konuda önerileriniz var mı?**

Eğitim programlarının sürekli güncellenmesi, kurumlar ve birimler arasında işbirliği ve rotasyon imkanlarının artırılması ve geliştirilmesi gerektiği kanısındayım.

■ **Geriye baktığınız zaman bugün bilimsel gastroenterolojide mi yoksa uygulamalı klinik gastroenterolojide mi ilerleme vardır?**

Temel bilimler ve klinik uygulamalı bilimler birbirinden bağımsız değildir. Ancak klinik bilimler pratik ihtiyaçlara cevap verdiği için ihtiyaç duydukları desteği bulmakta daha şanslı konumda bulunuyor. Akademik çalışmalarda başarıyı artırmanın yolu TÜBİTAK ile ve sanayi ile iyi bir işbirliği ve koordineli yeni molekül, ilaç, aşı geliştirme çalışmalarına yönelmekle mümkün olabilir.

■ **Üniversiter kurumlar kimliklerini geliştirme imkanı bulmakta mıdır?**

Bu konuda gelişme olması için üniversitelerin kuruluş kanunları ve YÖK kanununda üniversitelerin mali imkanlarını geliştirmelerine ve özerk biçimde kullanabilmelerine imkan sağlayan yeni düzenlemelere ihtiyaç var. Devlet üniversitelerimizin yönetim sistemi mali açıdan ve eleman istihdamı açısından özerk bir sistem değildir. Üniversite yönetiminde görev alan hocalarımızın çabaları kaynak ve eleman temini bakımından çok defa sonuçsuz kalmaktadır. Türkiye her geçen gün daha iyi noktalara yükselmekle birlikte, özellikle devlet üniversitelerinde kaynak sıkıntısı ve motivasyon eksikliğinin üniversitelerimizin gelişmesini yavaşlattığı kanısındayım.

■ **Ülkemizde özgün bilimsel araştırmanın durumu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?**

Yeni buluşlar, yeni patentler, bunları pratik uygulamaya ve üretime yansıtabilme kapasitesi hem ciddi devamlılığı olan, altyapısı sağlam kurumları hem de ciddi mali kaynakların teminini gerektirmektedir. Altyapı ve kurumsal güvenilirlik yeterli olmayınca kendi ülkenizin yetiştirdiği büyütüp beslediği ve geliştirdiği iş adamları bile bu ülke için çok büyük sayılabilecek araştırma bağışlarını yurt dışındaki kurumlara yapmaktadırlar.

Bu durumdan herkesin çıkarması gereken dersler var. Ülkemizin gelişmişlik düzeyi ile orantılı olarak özgün bilimsel araştırmalar da artmaktadır, artmaya da devam edecektir.

■ **Bugün geçmişe baktığınız zaman yapılması gereken te yapılmayan neler görmektesiniz?**

Yeni bir Yüksek Öğretim Kanunu ile üniversitelerin yönetim sorunları, kaynak sorunları, eleman temininde yaşadıkları sorunlar, öğretim üyelerimizin sorunlarına çözümler getirilmeli, günün şartlarına uygun olarak YÖK kanununda acilen düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca YÖK'ün denetim ve koordinasyon işlevini kolaylaştıracak bir düzenleme gecikmeden yapılmalıdır. Üniversitelerimizin verimi düşük kamu iktisadi teşebbüsler (KİT) haline dönüşmesini önlemek için de personel istihdamı ve mevzuatı özel sektördeki yakın olmalıdır. Ayrıca emekli öğretim üyeleri üniversitede ihtiyaç duyulan alanlarda, araştırma enstitülerinde ve eğitimin daha az aktivite gerektiren alanlarında ayrı bir statüde de olsa çalışabilmelidir.

■ **Gastroenterolojinin hepatoloji, İBH, ileri girişimsel endoskopi gibi yan dallarının oluşması konusundaki düşüncelerinin nelerdir?**

Hepatoloji ayrı bir yan dal olabilir ancak yan dal yerine, araştırma enstitüleri şeklinde yapılandırma yapılması ve buralarda bir-iki yıllık sertifika programlarının açılması daha sağlıklı olur kanısındayım.

■ **Üniversiter yaşamda yer almak isteyen gastroenterologların temel tıp bilim dallarında master of science veya PhD yapma zorunluluğu getirilmesi konusundaki görüşleriniz nelerdir?**

Mevcut durumda akademik kariyer maalesef tüm cazibesini kaybettiği için ek zorunlu yükümlülükler getirmenin yarardan çok zarar vereceğini düşünüyorum. Bu konular önümüzdeki yıllarda hekimlere yüklenen gereksiz yükleri akademik kadroların omuzlarından kaldırılabilir, hekimlerimizi hizmete zorla gönderme uygulamalarını bitirebilirsek o zaman düşünülebilir kanısındayım.

■ **Kayseri'de gastroenterolojinin doğuşu nasıl oldu, geldiği nokta nasıl? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?**

1975 yılında Kayseri Gevher Nesibe Tıp Kayseri Devlet Hastanesinde faaliyete başladı. 1975'de Hacettepe Üniversitesi

Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Kliniği'nde uzmanlığını alan Dr. Hasan Ünal endoskopi ünitesini kurmuş ve bir süre çalıştıktan sonra ayrılmış. Mart 1981 yılında Doç. Dr. Ömür Gönen Hacettepe Üniversitesi'nden gelerek kliniğin başına geçti. 1983 yılında Dr. Kadir D. Bahar Ege Üniversitesi Gastroenteroloji Kliniğinden yan dal asistanı olarak Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne yatay geçiş yaptı. 1984 yılında Dr. Kadir Bahar, Chiba Üniversitesine burslu olarak gitmek üzere ayrılınca o zaman dahiliye yardımcı doçenti olarak çalıştığım Erciyes Üniversitesinde Dr. Ömür Gönen ile görüşüp gastroenteroloji yan dal ihtisasına başladım. Nisan 1991 yılında Prof. Dr. Ömür Gönen Dokuz Eylül Üniversitesine gitme kararı alınca Gastroenteroloji Bilim Dalı başkanlığına getirildim. Benim dönemimde Dr. Ömer Özbakır ve Dr. Kadri Güven gastroenteroloji yan dalına başladılar. Daha sonra da bize sırası ile Dr. Şebnem Gürsoy, Dr. Mevlüt Başkol, Dr. Alper Yurci katıldılar.

Gastroenteroloji yapmak isteyen dahiliyecilere gönül rahatlığı ile tavsiye edebileceğim bir klinik haline geldik. Ancak hepatoloji ve karaciğer nakli konusunda maalesef istediğimiz atılımları yapamadık. Önümüzdeki yıllarda bu alanda da atılım yapabileceğimizi ümit ediyorum.

■ Üniversiter eğitimde yarın için önerileriniz varsa lütfen söyleyiniz.

Eğitim teknolojilerinde çok hızlı gelişmeler oldu. Uzaktan eğitim, telekonferans gibi imkanların gelecekte daha fazla ve etkin olarak kullanılacağı anlaşıyor. Eğitimde standartların belirlenmesi, kalite ve kalite kontrolüne daha fazla zaman ve emek harcanması gerektiğini düşünüyorum. Bütün dallarda ulusal çapta yeterlilik sınavlarına ihtiyaç olabileceğini düşünüyorum.

Gastroenteroloji'de Güncel Gelişmeler / 7-9 Mart 2008 Nevşehir

■ Tam gün hakkında düşündükleriniz, olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?

Sanırım bu konu artık hemen herkes tam gün çalışır hale geldiği için şimdilik güncelliğini yitirdi. Tam günden beklentimiz daha fazla araştırma ve eğitime harcanan zamanın artması ile daha iyi eğitim idi. Bu iki konuda akademisyenleri üniversitelere bağlayıcı özendirici teşvik edici, taltif edici öğeleri henüz içeren bir tedbir yok gibi görünüyor, ümit edelim gelecekte olsun. Tam güne geçilirken yaşanan en büyük olumsuzluk pek çok öğretim üyesinin üniversitelerden ayrılarak eğitim vermeyen kurumlara geçmesi oldu. Özellikle cerrahi dallarda eğitim alması gereken meslektaşlarımızda yetersiz eğitimden kaynaklanan ciddi kalite sorunları yaşayacağımızı düşünüyorum.

■ Sizin ilave görüşleriniz varsa onları da belirtmenizi bekliyoruz.

İbni Sina "Bilim ve sanat takdir edilmediği yerden göç eder" diyor. Bilim ve sanatı takdir ve teşvik etmek zorundayız. "Marifetin iltifata bağlıdır" ata sözümüzü unutmadan araştırmacılara ve bilim adamlarına gerekli iltifatın yapılması gerektiğini herkeşe hatırlatmakta fayda olduğunu düşünüyorum.